

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

УДК 330.8:338.436

Назарова О.П., к.т.н, доцент,
Лобанов М.І., к.е.н, професор,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОГО САДІВНИЦТВА

Анотація. Подальший розвиток у садівництві значною мірою залежить від удосконалення форм агропромислової інтеграції. Розглядаються форми та перспективи агропромислової інтеграції садівницьких підприємств та економіко-математична складова, щодо оцінки ефективності прийняття управлінських рішень при створенні агропромислових об'єднань.

Ключові слова: Менеджмент, об'єднання, економіко-математична модель, економічна ефективність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки країни, з'явилися нові можливості, що до завоювання нових європейських ринків збуту сільськогосподарської продукції, але для того, щоб відповідна продукція була конкурентоздатною необхідно, у першу чергу, змінити системний підхід, щодо управління конкурентоспроможністю підприємства.

Садівництво є однією з важливих галузей сільськогосподарського виробництва, завданням якої є забезпечення населення плодово-ягідною продукцією. Важливість галузі обумовлюється тим, що тут виробляється виключно цінні продукти харчування, які мають великі лікувальні якості.

Складною і поки що не повністю вирішеним є питання ефективного поєднання виробництва переробки та реалізації продукції, через різко виражену сезонність виробництва, низьку матеріально-технічну забезпеченість переважної більшості садівницьких підприємств, швидке псування та втрату якісних властивостей плодів. Все це змушує садівницькі підприємства реалізувати вироблене відразу та за невисокими цінами.

Подальший розвиток у садівництві значною мірою залежить від удосконалення форм агропромислової інтеграції. Це поєднання в єдиному технологічному циклі сфер виробництва, товарної обробки, зберігання,

промислової переробки та реалізації плодів як на макро-, так і на мікрорівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні й економіко-організаційні аспекти, щодо управління конкурентоспроможністю підприємств розглядали: С.М. Кваша, М.Й. Малік, Криклій А.С., Лютий І.О., Юрчук О.М. та ін. [1-4]. Аналіз сучасної вітчизняної й зарубіжної літератури свідчить, що не існує єдиного концептуального підходу, щодо інтеграції підприємств які виробляють продукцію садівництва.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розробка економіко-математичної моделі менеджменту інтеграційних об'єднань підприємств промислового садівництва. На наш погляд, одним з важливих складових досягнення поставленої мети є вихід на європейський ринок із кінцевим продуктом споживання, що неможливо без поєднання процесу виробництва, переробки та реалізації. Відповідно одним із шляхів вирішення відповідної проблеми є нові підходи менеджменту створення агропромислових об'єднань, які дозволили б усім учасникам діяльності отримати максимальні фінансові результати.

Виклад основного матеріалу. Емпірично вирішувати відповідні питання ефективного управління інтеграційним об'єднанням надто складно, оскільки це пов'язано з бага-

тьма чинниками які впливають на ефективність ведення галузі.

Відповідно до зазначеного вище, нами створена економіко-математична модель інтеграційних процесів підприємств з виробництва та переробки плодової продукції. Критеріями оптимальності у даному випадку були обрані чинники, що взаємопов'язують виробника та переробне підприємство.

Побудова системи критеріїв оптимальності.

- а) максимальне забезпечення сировиною переробного підприємства;
- б) найбільш раціональне використання виробничих та трудових ресурсів, ефективне надходження коштів від реалізації.

Скорочений запис математичної моделі.

- а) максимальне забезпечення сировиною переробного підприємства.

Критерій оптимальності

$$Z = x_{n+1} - \sum x_{m+z} \rightarrow \max,$$

Система обмежень

$$(\sum x_j) - x_n = 0,$$

де x_j -площа порід, сортів; x_n - необхідна площа.

$$(\sum a_{ij}x_j) - x_{n+1} = 0,$$

де a_{ij} — урожайність певної породи, сорту; x_{n+1} – валовий збір.

$$\sum x_{m+z} = B,$$

де x_{m+z} – потреба сировини; B – можливість переробки сировини у проміжок часу.

$$(\sum b_{ij}a_{ij}x_j) - x_{m+z} = 0,$$

де b_{ij} -нормативна потреба сировини на ум. од. виробленої продукції.

$$B_{min} \leq (\sum b_{ij}a_{ij}x_j) \leq B_{max},$$

де B_{min} , B_{max} – гарантоване виробництво основної продукції.

- б) найбільш раціональне використання виробничих та трудових ресурсів, ефективне надходження коштів від реалізації.

Критерій оптимальності:

$$Z = \sum c_{m+1} * x_{m+1} \rightarrow \max,$$

де x_{m+1} – надходження продукції у заданні проміжки часу.

c_{m+1} – умовний чистий прибуток від реалізації одиниці продукції.

Система обмежень:

$$\sum x = B,$$

де B – площа саду; x – множина порід, сортів.

$$\sum a_{ij}x_j = x_{j+i},$$

де a – затрати праці на 1 га. в певний проміжок часу;
 x_{j+i} – кількість проміжків часу.

$$b_{jmin} \leq \sum x_j \leq b_{jmax},$$

де b – мінімальний, максимальний об'єм площі зайнятої під окремими породами, сортами плодкових насаджень.

$$\sum x_{n+1} - x_{n+1+k} = 0,$$

де x – кількість пікових періодів виробничого циклу.

$$\sum a_{ij}x_j - x_{m+1} = 0,$$

де a – урожайність певної породи, сорту;
 x – надходження продукції у певний проміжок часу.

$$\sum c_{m+r}x_{m+r} - c_{m+r+1}x_{m+r+1} \geq 0,$$

де $c_{m+r}x_{m+r}$ – надходження коштів у пріоритетні проміжки часу;

$c_{m+r+1}x_{m+r+1}$ – надходження коштів у інші проміжки часу.

Висновки. На наш погляд, організація об'єднання саме у такий спосіб дозволить:

-забезпечити виробництво садівницької продукції у відповідності до попиту і місткості ринку;

-рівномірно використовувати протягом року робочу силу і техніку;

-оптимально розподілити надходження коштів від реалізації продукції садівництва;

-успішно конкурувати на європейському ринку за ціною та якістю продукції.

Список літератури:

1. Конкуренентоспроможність вітчизняної продукції на світовому аграрному ринку / С. М. Кваша, Н.Є. Голомша // Економіка АПК. – 2006. – №5. – С.99-104.
2. Актуальні питання диверсифікації виробництва в аграрній сфері/ М.Й.Малік // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" – 2012 - №12 - <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1689>
3. Месель-Веселяк В.Я. Напрями забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2009. – №10. – С. 7-14
4. Криклій А.С., Лютий І.О., Юрчук О.М. Конкуренентоспроможність і ефективність як критерій економічної спроможності / А.С. Криклій, І.О. Лютий, О.М. Юрчук // Економіка і держава. – 2008. – №11. – С. 16-19.
5. B.D.Banday. Basic Linear Programming./School of Mathematical Sciences. University of Bradford.: Edward Arnold.1984.
6. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве. / Гатаулин А.М., Гаврилов Г. В., Сорокина Т.М. и др.; Под ред. А.М. Гатаулина.-М.: Агропромиздат, 1990.

Summary.

Statement of problem. At the present stage of Ukrainian economy development the new possibilities concerning the European farm market penetration have appeared.

For competitiveness of our products it is necessary to change the systematic approach to the management of enterprise competitive ability.

Research results. It is very difficult to decide the issue of effective management of integration formation by empiric way, because it deals with a lot of factors influencing the effectiveness of branch.

According to all above mentioned the econometric model of integration processes of companies producing and processing fruit is developed. The objective functions interconnected the producer and processing company are defined: maximum supply of raw material for processing company;

the most rational use of productive resources, effective revenue of funds from sale.

Conclusions. In our opinion the organization of formation in such way gives the possibility to: provide the production of horticultural products according to the demand and market capacity;

use labour force and machines smoothly during the year;

distribute in optimum way the revenue of funds from sale of horticultural products;

successfully compete in price and quality of products on European market.